

VINKO KOROŠAK

Veliko sonce nad
Evropo

Roman

*Narod, ki nima zgodovine,
tudi prihodnosti nima!*

UVOD

Knjiga VELIKO SONCE NAD EVROPO je zgodovinska povest o naših davnih prednikih. Kdo so bili naši predniki? Jezik jih izdaja! Jezik, ki so ga govorili prvi tvorci evropske kulture, se je zajedel v prostor do današnjih dni. Prevladoval je v prostoru in času, da je prekril večji del Evrope. Danes ga najdemo v toponimih. Marsikje že zbledelega in prekritega z novimi usedlinami, a kljub temu še nam vedno prepoznavnega in domačega.

Moja povest se ne ukvarja z zgodovinsko teorijo možnega in verjetnega. Njeni junaki živijo življenje svojega časa "z dušo in telesom", pri tem pa se čudijo, da se lahko sporazumevajo po vsej Evropi.

Tudi mnogoteri raziskovalci današnjih dni kot pretekle dobe, se čudijo in so se čudili podobnosti, ki jo naša govorica vsebuje z najdeno preteklostjo. Naš jezik je še vedno vkovan v korenine pojmov prostorskega sveta danes jezikovno raznolike Evrope. Kot da VELIKO SONCE naših prednikov še vedno enako prijazno sije na vse svoje dediče.

Novejše prepričanje, za nekatere tudi staro, da so slovenski Veneti naši pravi predniki, bi moralo dvigniti na noge ves znanstveni svet. Na noge, ne z gorjačami v rokah, temveč s pravo znanstveno radovednostjo, da ugotovimo, kje smo izgubili sled za svojimi prakoreninami.

Prav knjiga VELIKO SONCE NAD EVROPO je napisana s tem namenom, da predvsem mlajše raziskovalce, ki še niso obremenjeni s sedanjimi zgodovinskimi resnicami, vzpodbudi k novemu valu raziskovanja naše preteklosti.

PISEC

ETRURIJA

Etrurška kultura je ob svojem vzponu bleščala kot vrh obsijane gore. Na njenem vznožju se je rojeval starodavni Rim. Že Platon je slutil, da so nekje na zahodu v megleni davnini nastajali tektonski premiki človeške omike, katere seme je veter raztresel na široka obzorja. Evropa ni spala spanja pravičnega, ko so po svetu nastajale prve človeške civilizacije. Prav v njenem osrčju so Veneti pred dvatisoč leti stare ere prižgali prve velike plamenice človeškega duha, ki je z njihovo poselitvijo v temeljih razsvetil in spremenil vso Evropo. Ta kultura ni ne rušila in ne ropala, temveč samo žarela. Ob njenem ognju so se grela vsa sosednja ljudstva in z njeno pomočjo vzcvetevala v nova kulturna obzorja.

Evropa je svoj prvi veliki vrh dosegla v etrurški kulturi. Veneti so domala poselili tudi Apeninski polotok in v njegovem osrčju ustvarili svoj kulturni imperij. Etrurijo. Kakor vsa pšenična zrna ne padejo na enako plodna tla, tako je venetska kultura žarnih grobišč po Evropi zagorela z različno močjo. Skrivnost etrurške kulture se odkriva postopno v zemeljskih plasteh, kamor so jo zrušili kulturni tatovi starega veka. Če se je Atlantida ugreznila v vodo, se je kulturna Etrurija udrla v zemljo; kakor da ni hotela biti priča lastnemu pokolu in hkrati največjemu kulturnemu razdejanju vseh časov.

Etrurija je umirala na obroke. Leta štiristo stare ere so se na njenem nebu že zbirali zelo črni oblaki. Tedanji filozofi so svarili z udobjem prenasičeno bogato družbo o nujnosti temeljitih reform ohlapne državne uprave. Neugodne zunanje razmere in notranje razjede so postale usodne za eno najžlahtnejših kultur starega veka. Z njenim uničenjem je Evropa izgubila kulturo sožitja in se podala na pota stoletnih vojn.

VEZALA

Mesto Vezala je ležalo v severni Etruriji ob reki Arno. S svojo akropolo se je delilo v zgornji upravni del, kjer sta osrednje mesto zavzemala kraljevi dvorec in svetišče boginje Uni, ter dolnji gospodarski, ki je bil veliko trgovsko in obrtno središče. Čez Vezalo je vodila glavna magistrala etrurških poti za severne dežele. Vezala je zato sestavljala zaključek zveze etrurških mestnih držav na njenem severu. Odtod naprej je bila le venetska poselitvena pokrajina, v porečju reke Pad še tudi z nekaterimi pomembnimi etrurškimi mesti.

Če je Rimu lega omogočala njemu lasten razvoj, je Vezali njena lega dala možnost razvoja trgovine in obrti. V Vezali je izdelava nakita dosegla svojo najvišjo popolnost. S severnih venetskih pokrajin so trgovci prinašali jantar in zlato za zlatarne. Kožuhovina, usnje, volna, so bili surovina za tekstilno in obutveno obrt, prihajala pa sta tudi les in žito, pogosto kar skupaj z noriškimi konji, katerih plemenitost je bila v Etruriji posebej cenjena. Po noriških mečih pa je segala vsa etrurška gospoda, ki je kaj dala nase. V obratno smer so takrat vozili etrurške vrhunske izdelke: nakit, steklo, keramiko, orodja, bojne vozove, vojaško opremo. Med vsem naštetim so trgovci prinašali kupe stvari, ki so razveseljevale mnoge kupce, željne sosedovega kruha. Na vezalskih trgih je bilo zatorej vedno polno dogajanj.

Leta štiristo pred našim štetjem je v Vezali trgovala mogočna plemiška rodbina Silnih. Slovela je po tradiciji in po svojem bogastvu. Velik del najdonosnejše trgovine je bil v njenih rokah. Njena moč je bila tudi v politiki. Deda je vezalsko plemstvo dvakrat izvolilo za svojega kralja. To ni bila dosmrtna, niti dedna čast. Kralja so iz svojih vrst preprosto izvolili za določeno dobo po njegovih zaslugah.

Sedanji glavar rodbine Silnih je bil dvainpetdesetletni Kocijan. Širokopleč človek trdnega in odprtega značaja. Župan mesta. Njegove črne oči so vsakomur izdajale apeninsko poreklo, pristrižena brada pa plemiški stan. Dela svojih prednikov je tudi on dograjeval.

Sedmero otrok je štela njegova družina. Pet sinov se je že preizkušalo v falangi tradicije Silnih in v prestižnih panogah zasedalo pomembna mesta. Vsi so šli po poti očeta Kocijana. No, ne čisto vsi. Damatira, predzadni otrok, je še kakor veter divjala in iskala svoja pota. Bila je lepi poredni raček in nemirni duh, ki je s svojo močjo odločilno vplivala na usodna dogajanja v svojem okolju. Izbirala je strmine in brezpotja. Zato pa sta starejša sinova, Lap in Veli, sprejela družinsko poslanstvo in že vodila draguljarne in veletrgovino. Med mlajšimi je Herul oblekel vojaško suktnjo, Kolnik je zajahal dragocene športne konje iz domače konjušnice, medtem ko se je najmlajši Zenon odločil za slikarski čopič. Torej, obrt in trgovina, umetnost in šport. Kocijan jih je postavil med donosne družbene vrednote. V ustvarjalne panoge. Tudi njihovo trgovsko ladjevje je plulo pod trdno zetovo roko. Silni so bili po svoji moči država v državi. Hči Isa je pričakovala drugega otroka. Nebo jim je bilo naklonjeno in tudi njihova boginja Uni je bila prijazna z njimi.

Sin Veli Silni, ki je v malem predstavljal svojega očeta, je imel obisk iz Ogleja. V majskem jutru mu je skupina oboroženih konjenikov trgovca Jana Soborija pripeljala pet dirkalnih konj noriške pasme. Bradati možje so se ustavili pred dvorcem Silnih, kjer je stalna straža skrbela za njegovo varnost in ugled. Ta straža so bila prva vrata, ki so varovala, tudi odpirala, intimen svet Silnih pred zunanjim svetom. Veli je svoje goste sprejel s trgovsko vljudnostjo in jih pospremil k bratu v konjušnice, ki so bile zunaj mesta ob hipodromu.

“Ta peket po kamnitem tlaku je prava glasba za nas, ljubitelje konj”, je menil trgovec Soborij iz Ogleja in se zadovoljno muzal v brado. Njegovi plemeniti konji so po vezalskih ulicah ponosno topotali, kakor da bi že hodili na slavnostni paradi. Pri petdesetih je

Soborij imel za sabo mnoge trgovske poti tedanjega sveta. V Ogleju je živel na samem stečiču teh poti. Njegove živahne oči izpod visokega čela so sedaj večje spremljale dogajanja okrog sebe. Odločne tanke ustnice, ki jih je skrivala osivela brada, pa so računale z judovsko natančnostjo.

“Zares! Še posebno je ta glasba ljuba, če njen glas prihaja izpod kopit tako plemenitih konj kot so vaši”, je vljudno odvrnil Veli in vzpodbodel svojega konja, da je v polno zaslišal poskočni peket vseh konj, ki so mu takoj sledili. Bil je še mlad, a pri svojih petindvajsetih že tudi izkušen mož. Urejena brada ga je naredila starejšega, zato pa tudi spoštovanega partnerja. Prava vljudnost pa je med trgovci odtehtala tudi denar.

Vsi Silni so bili deležni najboljše vzgoje, tako pri učenih svečenikih kot pri domačih učiteljih. Njihov oče je bil pri tem enako radodaren kot odločen. V delavnicah Silnih so vodili dela le najboljši mojstri. Kocijan Silni je od njih zahteval najvišje dosežke. Zato pa so ti ljudje imeli tudi plačilo in ugled. Ustvarjalno nečimernost je gospodar radodarno podpiral povsod. Kocijanu se je to mnogotero obrestovalo, saj ni imel poceni blaga, zato pa najimnitejše kupce. V njegovih zlatarnah so dodelavali in okraševali celo zlatarske izdelke iz umetniško razvajene Grčije. Te umetnine so oplemenitene romale nazaj k svojim lastnikom za mnogo višjo ceno. Kocijanov nakit je bil za kraljevske vratove. Tudi konji iz konjušnice Silnih so bili le za najdebelejše zlatnike. Za vse to je imel Kocijan prefinjen čut in veliko sposobnost vodenja. Visoko organizirano delo s Kocijanovim občutkom. Prepričan je bil, da brez dobre dirigentske palice ti inštrumenti ne bi tako lepo igrali. Bil je sol najboljšim dosežkom.

Prispeli so do Kocijanovih velikih konjušnic. Trgovec Jan Soborij iz Ogleja je vselej na novo študiral postavitev in urejenost objektov ter okolja okrog njih, in njegovo spoštovanje do Silnih je vsakič naraslo za stopnico navzgor. Hlevi za petdeset konj so bili vzdrževani tako, kakor da so bili pravkar zgrajeni. Veliko dvorišče je bilo tlakovano s klesanim kamnom. Hipodrom je bil ograjen s pedantno

leseno ograjo. Za vsem tem pa so bili obširni pašniki s skupinami dreves in s prekrasnimi mrhami pod njimi. Paša tudi za razvajene Soborijeve oči. Doma je Soborij nehote posnemal tukajšnji red. Konjarji Silnih so morali biti vestni delavci, njim bodo sledili Soborijevi. Dobre stvari je dobro posnemati.

Veli Silni je Jana Soborija predstavil svojemu mlajšemu bratu Kolniku. Ta je trgovca samo prebodel s svojimi črnimi očmi in se zagledal v njegove konje. Te oči so se zaiskrile od občudovanja, saj se je Kolnik na konje spoznal. Veli ga je razumel, vendar pa se mu je zdelo potrebno, da je svojemu gostu to Kolnikovo vedenje pojasnil. Zvenelo naj bi kot opravičilo, čeprav je Veli pri tem občutil, da so bile njegove besede prej nekako mašilo v nerodnem trenutku, ko je Kolnik s svojo pozornostjo dal prednost gostovim konjem namesto gostu samemu. Toda na Kolnika še ni uspel nihče vplivati, kaj šele, da bi ga uspel spremeniti.

Tri leta mlajši Kolnik je bil nasprotje svojemu umirjenemu in uglajenemu bratu Veliju. Mladostni nemir in vihar je nosil v sebi. Zaradi tega svojega nemira je toliko občudoval skrito divjost plemenitih konj. Bil je mlad in nor na svoje lepe konje. Divji in žilav kot konji sami, povrh pa še svojeglav. H konjem je prišteval vso svojo notranjo pripadnost. Z volkovi moraš tuliti, s konji pa tekmovati! Na tem geslu je gradil tudi svoj uspeh pri konjih.

Kolnik se je že pripravljal na sedeminosemdesete olimpijske igre, čeprav je do njih manjkalo še dve leti. Na domačih tekmovanjih po etrurških mestih se je tepel z najboljšimi. V grški Olimpiji je že bil in z bojnim vozom je tudi že tekmoval. Torej je imel izkušnje in svojo pripravljenost na tekmovalnem polju je sproti preverjal. Na zadnji olimpijadi je bil peti med deseterico tekmovalcev bojnih vozov. Zmagal je Grk pred Latincem, tretji pa je bil Kolnikov bratranec Jol. Ta je sedaj postal njegov učitelj. Pravzaprav sta bila kar tekmeča. Pet let starejši Jol je bil športni človek po duši in telesu. Kolniku se je zdelo, da so na olimpijadi vozili kot veter. Toda prihodnjč bo sam vozil kot kraška burja! Zmagal bo! Tudi tistega Latinca bo premagal,

spremljal ga je samo še topot konjskih kopit in zamolkli udarci velikega bobna.

Veliki boben so zaslišali tudi doli ob gomilah mrtvih. Veli Silni, ki se je s svojim konjem odpravil na dolnje prizorišče že pred odhodom spreveda, je tukaj še poslednjič preletel vse priprave za zadnje slovo velikega in nesrečnega deda. Tisočglava množica se je vedno bolj gostila in prisluškovala naraščajočemu tonu velikega bobna, ki je naznanjal prihod spreveda. Kmalu so žalni sprevod tudi zagledali. Ljudje so se sedaj prerivali k osrednjemu delu, kjer so redarji določali red.

Popoldansko sonce je pozlatilo prihajajočo kolono. Množica se je naslajala nad lepoto v katero je bila žalost odeta. Rože, okrasje in orodje kot življenski spremljevalci posamezne osebnosti so tako spremljali in krasili vsakega tudi v njegovo poslednje počivališče. Prastrah pred silami zla iz nevidnega sveta naj bi prav ti grobni dodatki pomagali odganjati v neenakopravnem boju krhkega človeka z umrljivim telesom in občutljivo dušo. Hkrati to pomeni tudi moralno in stvarno poroštvo, da ima umrli na svoji poti vse žive za seboj. Tako njegovi prvi koraki v neznano niso osamljeni. To je povšeči tudi bogovom, ki bedijo nad usodo vsakega človeka.

Bojni voz s krsto Aventina Silnega so postavili pred glavni oder. Vsa vprega se je intimno umaknila v ozadje. Nato sta moški in ženski zbor, s prepletom glasov zapela himno sončne Etrurije. Pesem je utrdila samozavest v množici, ki se ob smrtnih dogodkih rada najgloblje skrha. Duhovni so zvesto stali ob krsti pokojnega kralja in z njegovimi najožjimi svojci bedeli nad silami zlih urokov.

Spredaj v množici ljudi sta stala tudi trgovca Jan Soborij in Goran Gornik. Goranova retijska oprava z usnjenimi okraski je že od daleč izstopala, medtem ko je Janova obleka izdajala le umirjenega tujca. Med njima je bila še razlika celih dvajsetih let. Goran je bil tudi visok in lep moški, ki se je v alpskih strminah zanašal predvsem na žilavost telesa in na trezno glavo. Vedno je svet okrog sebe opazoval

od zgoraj navzdol, le v Alpah tudi od spodaj navzgor. Tudi tu je bil za pol glave nad svojim okoljem. Bil je zaznaven in tudi Damatira ga je opazila. Zraven njega je še prepoznala trgovca Jana, kar ji je potrdilo, da je bil veliki mož nihče drug kot retijski trgovec, o katerem ji je Soborij že govoril. Bilo je v zvezi s potovanjem. Sedaj ga je Damatira nekaj časa radovedno opazovala. Ni dvoma, bil je pravi severnjaški tip. Svetli dolgi lasje, nekoliko rusa brada in koščena postava. Gledal je v njeno smer, vendar zaradi razdalje ni mogla ugotoviti, če ji vrača svoj pogled. Tako ga je sama lahko brezkrbno opazovala. Za Damatiro je bil ta človek pomemben, saj bo, kot ji je povedal njen brat Veli, celo leto potovala z njim. Z njegovega ostrega obraza, ki je bil kar zanimiv, ni ničesar razbrala. Za močnim čelom in priprtimi očmi je v celoti skrival svoje misli. Če sta bila s Soborijem prijatelja, ne more biti slab človek, je zaključila Damatira.

Medtem so pevci odpeli etrusko himno in njeni poslednji zvoki so se že oddaljevali skozi plapolajoče zastave. Nad zbranimi je ostala samo še žalna tišina. Napočil je čas govora kralja Japlja Toroka. Ta je na odru stopil za dva, tri korake pred ostale imenitnike in z umirjenim pogledom priklenil nase pozornost tisočih poslušalcev. Pred njimi je sedaj stal kralj v vsej kraljevski opravi, z zlatim vencem na osiveli glavi, in v množici vzbujal pričakovanje. Vse oči so bile uprte vanj, le retijski lovec se je zagledal v polet velike kanje, ki je zakročila visoko nad njimi. Škoda, da ptice niso opazili tudi svečeniki, za njih bi bil njen let dovolj zgovorno znamenje. Samo Damatira je še sledila Gornikovemu pogledu.

“Vezalani!” jih je nagovoril kralj z globokim glasom staroste. “Vezalani!” je ponovil, kot bi jih želel opozoriti, ne samo na pozornost govornika, ampak tudi na njihovo narodno poreklo. “Rad bi vam povedal, da smo najprej Vezalani, vendar pa tudi Raseni. Če ne bomo Raseni, tudi Vezalani ne bomo dolgo. Sonce ne sije vedno in vekomaj, ampak vzhaja in zahaja. Tako je sonce kralja Aventina že zašlo za večnim hribom. Za njim je ostala senca na nebu in mrak v naših srcih. Smo le utrinki, ki se ob sončnem zatonu poslavljaajo od

bi bilo posameznika izluščiti iz tega sistema. Prej bi se zgodilo obratno. Dolgo ni bilo Goranovega odgovora, ker sta se oba ukvarjala s svojimi misli.

“Divje?” je ponovil čez nekaj časa in s tem potrdil, da je ni preslišal. “Toliko je divje, kolikor je to lahko zunaj vsakega obzidja. Ko si enkrat izven skupnega varstva, je vse odvisno samo od tebe samega. Takrat se začne uresničevati: sam si pomagaj in bogovi ti bodo naklonjeni! Če si ne znaš sam pomagati, postaneš žrtev zlih duhov!”

“Lahko je res tako, toda jaz sem mislila...”

“Nič, lahko...! Točno tako je!” ji je vpadel v besede Goran. “Vem, kaj ste mislili! Koliko in kakšne nevarnosti prežijo na človeka! Ob tej poti, mnoge. Vendar ob našem spremstvu skoraj nobene. Ne pozabite, da sem rekel: “skoraj” nobene!” Hotel je razbiti njen pravljичni mit o pustolovščinah, ki se vedno dobro končajo, in jo soočiti z možnostjo resnične nevarnosti, na katero je potrebno pravilno reagirati.

“In kaj se je, na primer, že vam pripetilo?” je bila Damatira enako direktna in se ni dala splašiti kot slepa kokoš. Njegova odsekavost ji je, nasprotno, vzpodbudila željo po roganju in drezanju.

“Meni? Hm!”

“Hm?” je bila vstrajna kot konjska muha.

“Ja, hm!” je ponovil in začela sta se smejati oba. Ljudi, ki se razumejo, zblížujejo majhne stvari. Velike stvari potrebujejo le velika ušesa. Za sabo sta zaslišala Vergilov smeh kot odmev. Ni bilo pomembno, čemu se je on smejal, njegov smeh se je srečal z njunima in se združil v skupen val. Tak smeh je navadno otroški, saj ga veter podi okrog kot odtrgan list. Zato pa je toliko bolj mobilni in nalezljiv. Na psiho deluje kot sveža kopel. Vergil je vzpodbodel svojega konja in se jima pridružil.

“Dea Reitija! Z veselimi se veselimo! Škoda, da nam poti ne omogočajo skupne ježe. Ko sem v družbi mladih, sploh nisem star. Če gre za Damatiro, pa postanem otročji. Zvezde bi kar klatil z dreves. Moj dun, da je res!”

“Gospod Vergil! Jaz bi se že zadovoljila, če bi se vaše zvezde spremenile v češnje,” je nagajivo pripomnila Damatira.

“Oh, dea Reitija, ta mladina! Nisem mislil pravih dreves in ne pravih zvezd. Moje srce še vedno rado včasih zapoje, kakor ta moja stara mehurjevka. Za češnje pa se obrnite kar na Gorana. Če se ne motim jih klati že od mladih nog.” Ponovno ji je poškilil v obraz, pravzaprav samo v desno polovico obraza, in ponovno bil nadvse presenečen, kako mladostni obraz ima to dekle.

Zadnje besede so se že izgubljale v ozadju, kajti pot se je ponovno zožila in potisnila pesniškega Vergila nazaj k vedno resnemu Veliacu. Vergilovo namigavanje na češnje pa je kmalu obrodilo rdeče plodove. Goranu je bila vržena češnjeva rokavica in, hočeš nočeš, moral jo je pobrati. Še vedno so šli skozi malo naseljen hribovit predel in se spuščali v dolino. Tudi Goran je ob poti oprezoval za zreliimi češnjami. Sonce se je začelo spuščati in opozarjalo suha konjska grla, kako lepo bi bilo poiskati potok s hladno in bistro vodo. Pravzaprav je vsa živa kolona že razmišljala o vodi in počitku.

Soborij je to pot poznal in tudi vedel za popotno postojanko. Na etrusškem ozemlju je bilo za te postojanke poskrbljeno: k urejenemu napajališču je pripadal še lep kos pašnika za konje. Tudi prostor za ognjišče je bil določen. Taka počivališča so imenovali postojme.

Vergil je od veselja na svojo mehurjevko na kratko zapiskal. Može so razjahali in raztovorili konje. Jeziki so se jim od zadovoljstva veselo razvezali. Najprej so napojili konje, nato pa se nekoliko višje ob potoku odžejali še sami. Posode z vinom so še ostale zaprte. Vsak resen popotnik je upošteval pravilo, da se vino le s hrano ženi. Konji so že pridno zagrizli v travo, konjski nahrbtniki pa so segli po malici in se stegnili po sencah dreves. Dva stražarja sta se pridružila konjem in popazila na čredo.

Ko je Goran napojil svoja konja, je z jezdniimi brž odpeketal nazaj po poti. V nekaj minutah je bil pri češnjevem drevesu, ki ga je opazil med potjo. Šele sedaj je spoznal, kako so češnje visoko na

kamnov, ki dajejo stavbi potrebno trdnost. Ti kamni so predvsem veterani, katerih trdnost je že preizkušena v bojih. Sedaj pa se izkaže, da je tak kamen navaden peščenjak! Koliko peščenjakov pravzaprav ima med možmi? Ta črv ga je glodal in izčrpaval tako, da mu je načenjalo celo lastno zdravje. No, dve roki sta se mu pri tem vendarle še pravočasno ponudili v pomoč: Goranova in Damatirina!

Deževalo je noč in dan in sploh ni kazalo, da bo kdaj prenehalo. Reke in potoki so prestopali svoje bregove in močvirja so se zalivala z vodo. Tla so postajala mehka pod nogami, le utrjeno cestišče je še naprej kljubovalo. Vлага je že pritiskala skozi obleko in usnje v oklepih se je čudno mehčalo. Četrty dan se je dež spremenil v rosenje in kazalo je, da se bo nebo končno izpraznilo. Na tleh so vode že prehajale v poplave. Pot je bila težko prehodna in nevarna. Le z največjo previdnostjo so se prebijali naprej. Peti dan je navsezgodaj končno posijalo sonce. Nebo je bilo sveže umito, da se je svetlikalo v modrini. Pod vedno močnejšimi žarki je izpuhteval svet.

Zaradi vodnih težav so potovali počasneje in niso dosegali predvidenih etap in z njimi določenih prenoščišč. Poiskali so si vmesne postojanke kmečkih bivališč. Tako so tudi dočakali prvo sonce na nekem gumnu v zavetju slame, ki je za utrujene kosti nudila kraljevski sen. Petelinje petje je že zgodaj pretrgalo nočni mir. Tu in tam je zalajal pes. Ob svitu so zamukale krave, kmalu pa se jim je pridružilo kruljenje svinj. Konj je v konjušnici vneto tolkel po lesenem podu, da bi priklical svojega gospodarja.

Goran se je zbudil med prvimi. Imel je rahlo spanje čuječe živali. Ugotoviti je moral, da je bil v dobrem varstvu svojega angela, ki ga je zaščitil z objemom svojih rok. Ni se motil! To so bile ženske roke. Poljubil je konice njenih prstov, sedaj prvič in kradoma, in se spretno izvil iz tega nežnega objema. Goran je stopil na kmečko dvorišče in drobno mežikal v jutranjem soncu. Sonce! Kako dobro je delo to veliko sonce! Šele sedaj je ugotavljal, da kmetija leži na manjši vzpetini. Polja pod njo so bila pretežno pod vodo. Kmečka poslopja

so bila iz lesa in iz zbitega blata. To je bil cimper. Vse je bilo pokrito s slamo.

Dvorišče je že zaživelo. Hiteli so z opravljanjem pri živini. Tudi popotni konji so mulili krmo. Človek počaka, živina ne more! Kmetija je zadihala svoje vsakdanje življenje. Race so vztrajno čofotale v napolnjeni mlaki. Mlade račke so bile še puhaste, a suhe kot poper. Kako prav bi popotnikom prišla njihova zaščita! Goran se je počutil kot doma. Majhni otroci so skuštrani pritekli na dvorišče in se zaradi "strička" hitro umaknili nazaj v kočo. Mačka je že ulovila svoj zajtrk in očitno se je hotela z njim še poigrati. Miška je bila majhna in okrogla, verjetno presita, da bi dovolj pazila nase. Sedaj je bilo prepozno. Sreča je pač opoteča!

"Dobro jutro!"

"Dobro jutro! Kako ste spali, gospod?" je vprašala Gorana prijazna gospodinja.

"Dobro! Dobro, gospa! Samo, da je bila streha!" Goranu je jutro dobro delo.

"Sedaj je konec z dežjem! Hvala Tromužjati in Reitiji! Preveč mokrote je bilo." Bila je mlada in polna ter spretnih rok. Vršila je desetino opravil istočasno. Na kmetih ni prostora za lenobo. Nanjo bi se kmalu zrušili vsi vogali. Gospodinja na kmetih pa jih podpira kar tri!

Gumna je kmalu v polnem zaživela. Vitezi so bili okrašeni s slamo kot maškari. V bližnji sadovnjak so hodili odtakat. Kmalu je bilo drevje okrašeno od njihovih sušečih se cunj. Bili so kot brodolomci, ki so po dolgem času ponovno začutili trdna tla pod nogami. Bilo je prijetno!

Gostoljubna družina jih je postregla s kruhom in mlekom. Kmalu pa so se še prikazale vroče pogače. Kar štiri jih je prinesla gospodinja, vsako na svojem loparju. Te so se jim najbolj prilegle. Gospodar pa je prinesel dve ročki jabolšnice. Trinajst pivcev se je prijaviło, vendar pa je mokrota naredila svoje, da tudi njihova grla niso več žejala tako kot ponavadi.

“Ampak take glasbe z mehurjevko, kot ste jo zadnjič pričarali, še nisem slišal,” se je vmešal Goran v njun pogovor. “Bili ste glasbeni demon, ki okrog sebe ustvarja vihar. Valovi tega viharja so se prenesli na ljudi, njegov center pa na Damatiro, ki jo je zavrtel s tako silo, da je vaše zvočne zapise preko nje prenesel v vihar telesnih gibov. Ta ples je bil potres in njegov sunek je prišel iz mehurjevke. S strahom smo pogledovali, kdaj se bo iz nje še pokadilo!”

“Ja!” je dahnil Vergil. “Najbolj smešno pa je pri tem bilo to, da sam na mehurjevko sploh nisem igral, ampak mi je nekak šejtan poganjal prste, ki jih ne bi mogel ustaviti, tudi če bi to hotel. O tem sem kasneje že večkrat razmišljal, pa zaman! Ne razumem!”

“Mnogo je stvari, ki se jih enostavno ne da obrazložiti,” je resno potrdil tudi gospod Poter. “V zraku se križajo neke sile, kdove kakšnega izvora, ki nas zagrabijo in vrtinčijo kot veter porumenel list na planem.” Zdelo se mu je, da ga bodo napačno razumeli, zato se je takoj popravil. “No! Ne mislim čisto tako, vendar pa imajo te sile vpliv na nas!”

“Poglejmo, kaj je Damatira napisala na korec!” je sedaj predlagal Veli, ki je še imel v mislih, odkod se je ta razprava razvila.

“Da vidimo!” so mu ostali pritrdili in brž so potegnili iz kupa korcev Damatirino posodo.

“Daj bog!” je prebral Vergil. Spogledali so se, kdo med njimi bo komentiral. Ker ga ni bilo, so se njihovi reflektorji izpod čela usmerili v Damatiro.

“Zakaj me gledate tako debelo?” se je branila Damatira, čeprav ni vedela zakaj. “Gre le za začetek moje misli, kateri bom vsak dan dodala pravi košček mozaika, dokler ne bo misel, in to šele zadnji dan, upodobljena v celoti.”

“Lisica!” je izgovoril Vergil.

“Nič lisica!” je ponovila Damatira. “No, ker ste že omenili lisico, mi povejte nekaj o lisici-krčmarici!”

Vergil je sedaj zazijal in se počasi obrnil h gospodu Poterju. V njegovih očeh so bili vklesani veliki vprašaji, ki so Poterju prekrizali miselno pot.

“Je to tisto?” je Vergil vprašal in z gibom glave poudaril svoje vprašanje. “Je ona imela prste vmes, da sem igral kot obseden? Je ona gnala plesalce, da so po podu ropotali kot tisoči hudobčevih polhov? Je ona....” je nizal Vergil vprašanja, kakor da ga je zajel vroči vrelec Tromužjati.

Gospod Poter je naredil strašno dolg obraz, da bi z njim lahko prežagal hlod. V mislih je pred sabo imel lisičji obraz krčmarice, ki je uročeno metal nevidne niti. Vsi so se imeli prelepo! Mnogo prelepo! Stresel je glavo, da bi pregnal nevredne misli, saj ni mogoče, da bi vse tako uročila. Pa vendarle je vse obsedlo! Ni se bal za odgovor, ki ga ni poznal. Šlo je za več kot za odgovor. Za pojav je šlo! Je bil lisičji obraz le odsev nevidnih sil ali izvor? Kako deluje taka moč? Kako se jo lovi? Kako obrani? Bilo je toliko vprašajev, da bi z njimi lahko zakoličili celo ograjo in še bi jih ostalo! Vprašaji so vreli iz tal in se lisičje režali. Z roko je šel gospod Poter prek utrujenih oči, vendar jasnine ni videl prav nikjer! Bil je globoko pretresen in strašno votel. Vsi ostali so ob njem onemeli kot lesene figure. Čutili so gibanje nevidnega sveta, ki jih lahko zajame v svoje mreže kot mušice v pajčevino. Gospod Poter je zaslutil, da gre za mečevanje dobrega in zla. Prisotne je pogledal odsotno, kakor da so mu tujci in jih vidi prvič. Na sebi je naenkrat začutil toliko teže, da je okameneval, le misli so mu v glavi zabobnale kakor padajoči kamni v podzemskih jamah. Sedaj je razumel, zakaj so se ljudje v Sodomi in Gomori spreminjali v skale! Segel je po peharju hruškovca in se začudil, da je lahko premaknil svojo roko. Torej, še je živ! Kovina v roki se je ob njegovem dotiku ogrela, da se je iz posode pokadilo in - odleglo je!

Vsi so začutili olajšanje! Nihče ni spraševal ničesar, bili so prisotni kakor da so skupaj hodili skozi dolg hodnik. Tudi strežnik je hodil z njimi! Temen oblak jih je prešel in njegova mrzla senca jih je samo oplazila. Neka sila se je odplazila prek njih!

“To niso pravljice!” je rekel gospod Poter.

“Ne, niso!” so mu odgovorili in nihče se ni začudil, zakaj so mu tako složno pritrdili. Toda ostal jim je grenak priokus. Na obrobju

“Pojdite v našo bazo, sam bom previdno preveril, kako je s kramarji!” Nihče ničesar ni vprašal, želeli so si samo počitka.

Kasiak je sedaj jahal sam proti Morinovi hiši in se ogibal gostinskih mest s tujimi gosti. Nočni mrak mu je prav prišel, saj ga karavanarji ne bi mogli tako hitro prepoznati. Dobro je poznal vse stezice, ki so vodile k Morini, pa tudi njegove skrivnosti, tako tiste, ki so odpirale vrata hiše, kakor one, ki so zapirale Morinovo dušo pred javnostjo. Morinovi ljudje so Kasiaka poznali kot človeka, ki skrbi za posebno županovo varnost. Tako Kasiaku nikdar ni bilo problem priti do Morine. Tudi to noč ne.

Stražnikom svoje hiše je Morina za nocoj še posebej naročil, naj ga brž pokličejo, ko se bo prikazal Kasiak. Kasno je šel spat prav zaradi karavane. Etrurške karavane so bile vedno dobro založene, pa tudi tveganja so bila večja, ker so znale poskrbeti za svojo varnost. Prav zaradi tega je bil ves dan na trnju. Ogleduhi iz krčme “Pod prelazom” so ga hitro obvestili o karavani in s Kasiakom sta tudi takoj ukrepala. Izbrala sta najzaneslivejšo pot, in verjel je, da ji je Kasiak bil kos. Skrbelo ga je edino to, da se ne bi Kasiak sam polakomil etrurških zakladov. Da bi se izognila sumničenju, je med njima veljal dogovor, da mu je Morina za njune skupne akcije dodajal dva svoja moža.

Toda Kasiak je tudi tej stvari znal streči.

Morina je ta večer kasno zaspal. Ko so ga tako zbudili sredi najtrdnejšega sna, bi najrajši vse nekam poslal, tudi Kasiaka. Toda spomnil se je, da je sam tako naročil, zato je srknil dva požirka žganja in vstal, čeprav z levo nogo. V njegovi sprejemnici ga je čakal Kasiak. Stal je visok in ves namršen. Kasiak ga niti pozdravil ni. Ta roparski glavar mu je včasih tudi presedal. Prav sedaj je na Morino gledal kot kakšna nočna ujeda. Čudno! Še nikdar ga Kasiak ni tako močno spominjal na nočno roparico. Tudi njegova brada, in celo obrvi, so bile tako razmršene kot obrazno perje na grabežljivi ptici.

Kasiak pa je svojega pajdaša zagledal v nočni srajci, vsega zavaljenega in celo po ribah je zaudarjal. Debele ustnice in močni

črni brki so ga spominjali na cigana. Bil je majhen in debel kot kakšno tnalno drvo. Prav z veseljem bi Kasiak sedaj udaril po tem tnalnu. Toda skupaj sta bila nepremagljiva!

“Kje so?” je Kasiak vprašal slabe volje. Bil je izmučen kot pes, ta pred njim pa nemarno prihaja od svoje babe. Videl je, da je Morina trznil. Tudi pogledal ga je neprijazno.

“O kom pa sprašuješ?” je Morina odvrnil prav tako neprijazno in se spraševal, kakšno vlogo mu sedaj misli Kasiak zaigrati. “Kaj je s karavano?” je hotel vedeti.

“Prav o tem jaz sprašujem tebe!” je bil Kasiak kratek in zapet. “Kaaj?” je zategnil Morina in stopil pred Kasiaka.

Kasiak je sedaj v celoti začutil njegov zadah. Poleg vonja po tropinovcu je bil tu česen in gnili zobje. Stopil je dva koraka nazaj.

Morina je to Kasiakovo gesto razumel kot žalitev. Očitno je Kasiak pospravil karavano in sedaj je prišel, da bi ga izzval in z njim pretrgal dogovor. Taki so ti lopovi! Večkrat je Morina pogledal v ta ptičji obraz.

“Karavana je v Gurini!” je pribil Kasiak in s pogledom vrtal v Morino.

“O tem nič ne vem!” je odgovoril Morina. Svoje oči sta prekrizala kot meče. Njuni senci sta poplesavali na stenah v siju lojenkinega plamena.

Morina je stopil k odprtemu oknu in zaklical dol stražarju: “Hej! Dugar! Je kakšna karavana v mestu?”

“Ne da bi jaz vedel, gospod župan!” sta slišala odgovor oba. “Če bi bila, bi jaz za to vedel!”

“Dobro!” je odvrnil župan.

Sumničenje med njima je sedaj naraščalo.

“Kje imaš moja človeka?” se je sedaj spomnil Morina rešilne bilke.

Kasiak se je premaknil. To je Morina tudi opazil. In Kasiaku je bilo jasno, da Morini ne more prikriti dejstva.

“Padla sta!” je odgovoril. Ni bil prepričan, da je prav naredil, ko je Morini povedal resnico.

“Marijana?” je vprašala Damatira nekoliko pretirano. Za to ime je že slišala in tudi sama bi ga hotela imeti.

“Zakaj se čudite, gospa?” In spet se je nasmehnil. “Seveda je ne morem klicati Lovka-Lovka!”

“Oh, ne!” je bila sedaj presenečena Damatira. “Bi jo lahko spoznala?” je takoj vprašala.

“V čast mi bo, gospa!” je čez čas in po premisleku odgovoril Lovec-Lovec. “Samo trenutek, da jo pripeljem!” je rekel in izginil.

“Zakaj gre, Damatira?” je Veli vprašal svojo sestro.

“Oh! Svojo ženo bo pripeljal, da jo spoznamo. Morda nam bo hotela delati družbo!” je odvrnila Damatira.

Veli sedaj svoje sestre ni razumel. No, najbrž si želi žensko družbo, je domneval.

“Prav!” je odgovoril.

Princ Velimir je medtem vodji lova dal znamenje, da se lov lahko začne. Ta je začetek lova objavil z lovskim rogom. Skupine so se začele premikati in psi so sedaj tekmovali v laježu.

Lovec-Lovec se je še pravočasno vrnil z ženo Marijano. Neverjetno! Etrurci so bili začudeni. Kot brat in sestra, so mislili vsi. Tudi njen smeh je izžareval simpatijo. Res, kako jima je uspelo, da sta se našla! Ali pa prav zaradi tolike podobnosti sta se lahko našla! Kdo ve? V tej travi in goščavi!

“Prosili smo vašega moža, če bi nam hoteli delati družbo, gospa Marijana!” je takoj pojasnila Damatira, kar je bilo logično, saj je bila edina ženska med to moško prevlado.

“Zakaj pa ne?” je bila takoj Marijana za to. “Bom vsaj iz prve roke videla, kako uspevate v tako nenavadni moški družbi.” Nato se je še sama nasmehnila v stilu svojega moža in dodala: “Veste, gospa...”

“Damatira!” se je hitro predstavila Damatira.

“Veste, gospa Damatira,” je nadaljevala Marijana. “Ženski del dvora v Noreji se ta trenutek najbolj zanima za vas.”

Ker se je mudilo zaradi odhoda, je Damatira gospe Marijani samo pokimala, nato pa predstavila svojo šesterico moških. Marijana,

kot večina dvorjank, je bila oblečena v ženskem slogu. Damatira ni dvomila, da je Marijana, kljub svoji ženskosti, dobra jahalka. V to se je tudi prepričala, saj sta jahali z ramo ob rami. Marijana je vedela za radovednost dvorjank, ki ji sedaj zavidajo njeno druženje s “hudičevo Etrurko”. No, časa za klepet ravno nista imeli, vendar sta se dobro razumeli.

Lovec-Lovec je celotni skupini kazal pot, oziroma, njihova naloga je bila, da mu sledijo in se ne zgubijo. Jahali so čez drn in strn in marsikje naleteli na razrita tla. Zlasti Goran je ocenjeval, da so se divji prašiči pretirano razmnožili, kar ni bilo dobro ne za njihovo zdravje, še manj pa za polja, ki so jih pridno obiskovali. Ta lov naj bi prečesal tako prašiče kakor lisice, ljubitelji lokostrelstva pa naj bi še prečesali šoje, srake in vrane. Lovski psi seveda niso ločili ne Petra in ne Pavla, temveč so gnali vse pred seboj kakor pobesneta voda.

Seveda je to pomenilo vesoljni potop za številno divjad, razen za prašiče, ki so se oklepali svojih zelenih otokov v zarasli robidi. Lovski psi so jih samo vohali in lajali do zariplosti, vendar si v robido niso upali. Tudi s konji ni bilo nič manj nevarno in le nekateri konji so bili pripravljeni teptati robido. Strah ima velike oči pa tudi ušesa, posebno če je skrit kot prašiči. Sedaj je šlo za vprašanje prašičjih živcev, kdaj bodo ti popustili in spodili njihove lastnike na plano. Preblizu pašičev ni bilo dobro biti, predaleč v stran pa je bilo smešno hoditi. Ta lovska skupina je štela okrog trideset glav, vključno z Etrurci, in skoraj enako število kopij. Šele sedaj so vsi ti opazili, da se jim je prilepil najbolj radovedni del ženskega dvora.

Goran se je zavedal, da velikim zijalom moraš obvezno vreči neko kost. Pogledal je po gozdu za primernim polenom in ga zagnal v najbolj verjetno skrivališče prašičev. Zadetek je moral biti v živo, kajti najprej je zacvililo, nato zakrulilo in veliko prase je skočilo iz robide in splašilo vso prašičjo srenjo tega robidovja. Iz gošče so skakali posamezni prasci, kakor da bi pokal kostanj v prevroči žerjavici in se podili med konjskimi nogami. Nekaj kopij je

Na željo Etrurcev so pastirja pripeljali k njim na pogovor. Ta je v skopih besedah ponovil to, kar so že vedeli. Fant je bil odrasel in bister. Ni še bil poročen, a imel je svoje dekle. Njegovo deklo so kmalu spoznali.

“Kako ti je ime?” ga je vprašal Goran.

“Skoč!” je ta odgovoril in se nasmehnil.

“Torej, Skoč, povej nam, koliko je bilo teh oboroženih jezdecev, ki si jih videl na pohodu?”

“Ne vem! Veliko!”

»Skoč, povej, da jih je bilo sto, kakor si meni povedal!« se je iz ozadja vmešala njegova punca Tilka. »Ne boj se jih, Skoč, saj te ne bodo pojedli!« Tilka je kar stopila naprej in se postavila ob Skoču. »Skoč se včasih rad ustraši. Vendar pa je fant in pol. Meni vedno vse zaupa, ker sem njegova,« je še pojasnjevala. Drobna kakor je bila, se je postavila za Skočevega zaščitnika. Njen pogum je presenetil tudi Etrurce.

“Na kakšni razdalji si jih videl?”

“Daleč!” je Skoč odgovarjal kratko.

“Koliko? Za strel puščice ali za met kopja?”

“Za dva strela puščice!”

»Skoč! Zakaj spet lažeš?« se je ponovno vmešala njegova zaščitnica. »Meni si rekel, da je bila noč in da si v daljavi videl le neke sence.«

»Ja! To sem rekel tebi, da se ne bi bala preveč,« je odgovoril Skoč na obtožbe svoje Tilke.

»Jaz bala?« je sedaj zategnila Tilka. »Tebe spodim kadarkoli kakor mačka! Mar mi nisi zadnjič ušel kar skozi okno in svoje cunje pobiral pod njo...«

»No, pogumno deklo!« se je sedaj vmešal Gornik. »Ne tako ostro, ker počasi se tudi nam začenjajo hlače tresti. In če te Skiti opazijo, se bodo zagotovo potuhnili v stepi in ne bomo nič zvedeli o njih.« Tilka je še odprla svoja bojevita usta, vendar njenega glasu prisotni niso več slišali. Goran se je ponovno obrnil k Skoču.

“So te tudi Skiti opazili?” je vprašal Skoča.

“Ne! Bil sem skrit za svojo čredo.”

“Pa tvoj konj? Je bil tudi on skrit?”

“Ne! Pasel se je”

“Kakšni pa so bili tile jezdeci?”

“Bili so Skiti!” je zatrdil Skoč.

“To že!” je vztrajal Goran. “Kako so bili oblečeni? Oboroženi?”

“Ne vem! Bili so predaleč!”

Sedaj je tudi Goran pogledal Tilko, ki je ob tem s svojima drobnima ramama le skomignila.

“Koliko jih je bilo? Več kot je nas vseh tu za obzidjem?” je Goran spraševal naprej.

“Jok! Mnogo manj!”

“Kako so jahali? Hitro? Zelo hitro?”

“Zelo hitro!”

“Kako daleč v stepi pa si videl Skite? »

“Daleč!” Zdelo se je, da bodo vsi kmalu obupali, vendar pa je bil Goran potrpežljiv, kakor pri zalezovanju divjadi.

“Skite pogosto videvaš na paši, kajne?”

“Jok! Sedaj prvič!”

“Si jih že kdaj prej videl?”

“Ja! Pred leti, ko so se tod mimo podili.”

“Kdaj pa si te videl? Včeraj?”

“Pred dvema dnevoma!”

Goran bi najraje šel sam v stepo in si ogledal sledi, vendar pa se je zavedal, da je to iskanje igle v kopici sena. Stepa je prostrana in kraj sledov neznan. Tako so Etrurci sklenili, da bodo ostali tu v zavetju dan ali dva in videli, kakšen bo razplet dogodkov.

Mladi župan Jejčik jim je razkazal vaški obrambni tabor, ki je zajemal strnjeno naselje v enotnem obzidju. Samo obzidje je bilo grajeno iz žgane opeke in kamenja, debelo in visoko. Bil je solidno in zaupanja vredno. Taka in podobna večja utrjena naselja so se odtod do Baltika nizala v vsem ravninskem svetu. Bližino rek so

Dekle je pogledalo fanta in reklo, da ima največ jantarja župan. Toda eden od fantov je menil, da je ta najdražji.

“Koliko jantarja pa bi radi?” je vprašal starejši od fantov.

“Tudi en kvintal, če bo ugodno!” je odgovoril Soborij. Sogovorniki so zazijali in nekaj časa v tujca nemo strmeli.

Soborij je stresel roko z zlatnikom in jih s tem opomnil na plačilo. Sedaj so vsi trije razpravljali, kdo bi imel toliko jantarja. Povedali so nekaj imen, vendar pa so bili mnenja, da bi toliko jantarja lahko imel samo župan. Sedaj je Soborij položil zlatnik na pult pred dekle. Veli pa je pri odhodu obljubil, da bo prinesel še en zlatnik, če so bile informacije prave.

Ko je župan Zubač skozi okno ugotovil, da trgovcev ni več zunaj, je njegova napihnjena splahnela kot pri preluknjanem balonu. Hudir me pocitraj, če sem prav ravnal! si je priznal skesano. S kupčijami se ne igra, si je dejal. Prenaglil se je! je žalostno gledal skozi okno. Nato pa je naenkrat ponovno zagledal tuja jezdeca, ki sta se vračala. Sedaj mora zaigrati na drugačne strune! Z roko si je počesal lase in si z dlanjo poravnal košate brke. Čakal je! Ko se je ponovno pojavil stražar, mu je kar takoj rekel, naj gospoda vstopita.

Trije možje so se med vrati z očmi strokovno ocenili in se pozdravili. Zubač se je opravičeval sladko kot med, ker sta gospoda morala čakati in je pred njiju stresel cel koš vljudnostnih fraz. Veli in Soborij sta ga samo vljudno gledala, saj sta ga razumela bore malo. Nekaj poskusov, da bi župana in njegovo gostobesednost ustavila, se jima je izjalovilo, zato sta samo čakala, kdaj bo ta sam prenehal. Iz tega uvoda sta si o sogovorniku ustvarila podobno mnenje.

“Od kod pa prihajata?” se je spomnil Zubač med svojim premorom.

“Iz Ogleja! Ampak ničesar vas nisva razumela,” je povedal Veli počasi in jasno.

“Aha! Jantar kupujeta! Jantarja imam jaz največjo izbiro, po najugodnejši ceni. Drugi vaju lahko ogoljufajo tako pri ceni kot pri

kvaliteti. Mnogi ponujajo jantar dvomljive vrednosti pa tudi sami so dvomljivi trgovci, če sploh so trgovci. To vama povem.”

“Bi lahko videla vaš jantar, gospod župan?” je sedaj vprašal Veli in upal, da bo vendarle lahko začel normalen pogovor.

“Koliko pa bi ga rada?” je hotel vedeti župan in se na široko razkoračil.

“Odvisno!” je rekel Soborij.

“Odvisno?” je ponovil župan. “Od česa je hudiča odvisno!” je sedaj župan dvignil svoj glas.

“Ja od kvalitete in cene, vendar!” je pojasnil Soborij.

“Sem vama že povedal, da imam najboljše in najcenejše blago na vsem Baltiku. Zatorej lahko gremo kar na določene količine.” Sedaj je župan nanju gledal kot na trgovca, ki ne razumeta kupčije.

“Bi si robo lahko tudi ogledala?” je ponovno vprašal Veli

“Seveda, seveda bosta videla robo! Toda prej se zmenimo za količine! S čim pa mislita plačati?” se je sedaj župan spomnil vprašanja.

“V zlatu!” je odvrnil Veli malomarno, ker mu je bilo očitno že dovolj tega napihnjena. “Sicer pa se nama še ne mudi!” je dodal, pogledal Soborija in stopil k vratom.

“Počakajta, počakajta, gospoda!” je poskočil župan. “Kupčijo bomo sklenili - ali pa sta morda samo vohuna?” je rekel župan in ju debelo gledal.

“Ne vem o čem govorite!” je odvrnil Veli in prijel za kljuko.

“Če niste za kupčijo pač niste!” je menil Soborij in se pridružil Veliju.

“Lahko se vrnete!” je bil ponovno spravljen župan in se smehljaj, kakor da je pravkar sklenil kupčijo.

“Ti razumeš napihnjence?” je vprašal Veli Soborija, ko sta ponovno zajahala.

“Večina pritlikavcev je napihnjena, če mene vprašaš!” je odvrnil Soborij.

“Nekaj mora imeti za bregom,” je menil Veli.

po snegu, vsekakor pa po nestalnem vremenu z neprijetnimi padavinami. Obžalovali so že nekoliko, zakaj so toliko časa izgubili v Razgoni! Vsi so se strinjali, da nista bili za to toliko krivi Milka in Matilda, temveč prleško vino.

V mrzli noči pa je etruska straža prijela nenapovedanega obiskovalca. Priplazil se je v gostilniški hlev, kjer je karavana imela svoje konje in del tovorjenega blaga. Konji so ga zaznali in ga straži izdali s hrzanjem. Straža ga je hitro prijela kar v hlevu in ga spretno povezala kakor šibnato butaro. O dogodku so takoj obvestili poveljnika Strevca. Ker še niso vedeli za kako veliko nevarnost gre, je Strevec dvignil na noge vso karavano. Pri preiskavi okolice so našli le enega konja, ki je sameval za bližnjim grmovjem.

Veli je dal pripeljati ujetega moža. Pred sabo je zagledal urejenega moškega srednjih let s kljukastim nosom, gologlavega in brez razvpitega tolovajskega klobuka. Dolgo je Veli gledal v ujetnika in razmišljal, kdo bi to bil. Bandit ali tatič, karkoli je že bil, je Velija gledal kakor ujeta miš.

»Kaj si v hlevu iskal?« je bilo prvo vprašanje, ki mu ga je postavil Veli.

»Samo ogret sem se šel,« je Veli zaslišal odgovor. Vsi ostali okrog so nemo spremljali razgovor.

»Kje imaš svoje pajdaše?« je hotel vedeti Veli.

»Sam sem«, je odgovoril ujetnik in pri tem pobesil pogled.

»Kako ti je ime?« Veli ni dobil odgovora. »Odkod si?« Tudi na to ni bilo odgovora.

»Svojega nosu ne moreš kar tako skriti! Od »Treh Jan« nam že slediš,« je Veli poskušal z zvijačo in zdelo se mu je, da je zadel v živo. Pri tem mu je pomagala mala Jana tri.

»Samo isto pot imamo!« se je reševal neznanec.

»Če je tako, nam povej, kdo si in zakaj se skrivaš?« Veli je postajal vedno bolj prepričan, da ima pred sabo priložnostnega zmikavta. Ker tudi na to vprašanje ni dobil odgovora, je ujetemu možu rekel: »Nazaj k »Trem Janam« te bomo odpeljali, da bodo ženske povedale,

kdo si. Mož se je nato očitno začel potiti. Veli ga je prestrašil tudi s tem, da je Strevcu naročil, naj ga dva bojevnika kar takoj odpeljeta nazaj. To je pomagalo. Neznanec, ki bi lahko bil »razbojnik« pri srednji Jani, je začel Velija rotiti, da jim ničesar še ni storil.

»Ker še nisi imel priložnosti« se mu je smejal Veli. Nato so se zmenili, da bodo nepridiprava stražili, same straže so še okrepili ter ponovno legli k počitku.

Zjutraj po zajtrku se je karavana spravila na pot. Veli se je s Strevcem dogovoril, da je še nekaj časa ostal pri zvezanem rokovnjaču, kakor so te nepridiprave tu imenovali. Ko se je karavana že dovolj oddaljila, mu je Strevec vezi na rokah prerezal, na nogah pa vzle še zategnil, vzel s seboj njegovega konja in pohitel za karavano.

Pot jih je vodila čez Vrhniški klanec in Log, tako da so prenočili v zamrznjeni Postojmi. To je bil edini kraj izmed vseh krajev na njihovi dolgi poti, ki je po karavanski postojmi dobil tudi svoje ime. To postojmo so imenovali Postojmo. Tudi lovec Lovec se je podobno imenoval, je v krčmi pri vročem čaju pripomnil Vergil in ob tem spominu se je začel ponovno cmeriti. Vsi so vedeli, da zaradi Damatire, sam pa je trdil, da so mu v tropinovec nastrgali hudega česna. Bilo je res, da je njegov čaj od vseh čajev najbolj dišal po žganju. Tak čaj je Vergila kmalu uspaval.

»Spi kot dojenček,« je menil Veli, ki mu je pri mizi bil najbližji sosed.

»Bodite natančni, gospod Veli! Gre za priletnega dojenčka!« je hudomušno pripomnil gospod Poter. Kmalu se je popravil: »Res pa je, da ima čisto otroško dušo.«

S tako čisto dušo se je Vergil tudi zjutraj zbudil in takoj povedal, da je hudo žejen.

V Postojmi se niso po nepotrebnem zadrževali, ampak so se že v zgodnjem jutru odpravili proti hribovitemu in z gozdovi poraslemu Grušju, kjer je vlogo Jupitra in Gorana opravljal Soborij, ki je bil v karavani najboljši poznavalec tukajšnjih poti. Potovali so tiho in oprezali v samoto gozdov, iz katerih so vsak trenutek lahko pričakovali

napad na karavano. Ob jantarki je bilo mnogo Kasiakov, ki so gojili želje po dobrem plenu. Odkar je Vergil dojel, da so spet izpostavljeni resnični nevarnosti, ga je ponovno tresel mraz in šklepetal je z zobmi.

»Caro! Se ti ne zdi, da v teh gozdovih detli kar naprej kljujejo po deblih? Jaz slišim stalno šklepetanje...!« je z resnim glasom menil gospod Poter.

»Saj!« je odgovarjal Vergil. »Toda sam sem prepričan, da se v resnici razbojnikom tresejo hlače, če mene sprašuješ. Najbrž so nas že opazili!«

»Ampak sedaj smo brez Gorana in Damatire!«

»Molči, da te ne slišijo!«

»Tudi precej hladno je v tem hribovju. Morda pa razbojnike zebe,« je modroval gospod Poter.

»Prav gotovo! Tudi mene trese mraz.«

»Sedaj razumem. Torej vendarle niso bili detli!«

»Le kako lahko govoriš o detlih, ko nas razbojniki zalezujejo. To je že otročje!« Vergil je krepko držal kopje in si s tem dajal poguma.

V dolini Vipave jih je naprej proti domu potiskala močna burja, a so tudi tu morali prenočiti. Ponoči je burja zavijala okrog oglov kakor krdelo volkov.

»Streho bo odneslo, če ne bo pojenjalo,« je pripomnil Soborij in se spravljat spat.

»Še bolj bi morala pihati, da bi s temi razbojniki pometla,« je burjo podžigal Vergil, ko se je zavijal v platno.

»Tudi ta burja bo dovolj za razbojnike,« je odgovarjal Soborij. »Mirno lahko spite, gospod Vergil.«

»Mislite? Mene je groza, ko pomislim na razbojnike, ki so nas v spanju pripravljani zaklati.«

»Prazne marnje! Kaj ne vidite, kako gospod Poter že mirno spi; tudi ostali že spijo.«

»Prav zato! Preveč mirno spijo. V taki nemirni noči ljudje preveč zaupajo v splošno varstvo. To vedo tudi razbojniki. - Ste slišali? Nekaj je zaropotalo!«

»Burja streho trga!«

»Kaj pa, če so vendarle razbojniki? K stražarju grem pogledat,« je rekel Vergil in se takoj odpravil.

»Lahko noč!« je še pozdravil Soborij in že ga je zmanjkalo v snu.

V naslednjih dveh dneh so vendarle prispeli v Oglej. Bili so izmučeni, kakor da so prebrodli puščavo po dolgem in po čez, kar je bilo glede na zimske razmere v zadnjih dneh delno tudi res. V Ogleju jih je čakalo sonce; tisto pravo in ono drugo, ki pogosto še topleje greje. Dom! Soborij se je končno vrnil v svoj resnični dom, njegovi spremljevalci pa so pri njem našli vse udobje pravega doma. Sledili so dnevi prijetnega kopanja, kramljanja in prepotrebne oddiha. Zapečkarji, ki so stalno doma, ne bodo nikdar prav doumeli, kaj pomeni dom. Kdor po večmesečni vrnitvi iz daljnih krajev, kjer je doživljal vse zgage in nezgage, ponovno prestopi svoj domači prag, zanj pomeni dom veliko razkošje. In prav to razkošje so po vrnitvi uživali bradati možje karavane.

Soborijeva hči Vesna se je tokrat potrudila za njihovo udobje. Pridružila se jim je z vso svojo osebno fineso in njene dišave so moče opozorile, da so ob Damatiri še druge žlahtne rožice. Čudili so se, kako so jo lahko spregledali ob prvem obisku. Je Damatira vrgla svojo senco tudi na Vesno? To bi lahko veljalo za vse moštvo, ne pa za Velija. Damatira je bila samo njegova sestra. Sedaj pa se mu je Vesna prikazala v polnem razcvetu! So mar tako dolgo bili odsotni? Nehote je začel razmišljati o njej in vedno bolj mu je lezla pod kožo. Kar naenkrat se mu je pritihotapila tudi v srce. Občutil jo je kot toploto, ki prijetno greje. Ni se ji še hotel približati, ampak jo je spremljal iz razdalje, vsak njen korak, in prisluškoval svojim notranjim melodijam, ki jih je pričarala Vesna.

KONEC

POMEN NEKATERIH BESED

Ahil	starogrški junak
Belin	bog sonca v Ogleju
Bula	etrurška zlata ovratnica
Cmer	tekoči ostanek pri izdelavi masla
Histrij	glumač
Kal	mlaka
Korec	posoda na dolgem držalu (zajemalka)
Kurula	kraljeva svečana obleka
Lukomon	kralj in svečenik
Plava	reka Piava, ime po plavljenju lesa
Postojma	popotno počivališče
Raseni	tako so Etrurci sebe imenovali
Reitija	osrednja boginja Venetov (tudi: Uni, Retra)
Ruma	Rim
Sabinci	etrurško pleme
Subul	piskač
Trenta	razvlečena dolina
Tromužjat	troglav, božanstvo
Van	raj
Trojane	igra besed s tremi Janami
Verkon	duhovnik
Vežala	izmišljeno ime predhodnice Firenc
Zajza	zaježitev, vodna pregrada

VINKO KOROŠAK

Rojen 1934. v Okoslavcih pri Radencih. Je diplomiran gozdarski inženir in živi v Šempetru pri Gorici.

O svojem prostem času pove, da je čas zlato, ali pa zlo. Svoj prosti čas vsak izbira sam. Dober nos ali pa srečna roka sta potrebna, da nas čas osreči. In če z našim časom osrečimo še druge, smo prav izbrali. Tako je tudi s pisanjem.

Prva njegova knjiga OB ZELENI REKI je roman o soški fronti. Žalostno početje na biseru narave. Boji za slovensko zemljo. Te dogodke je poskušal ujeti v besede in jih prikovati na soške skale v spomin in opomin. Nam in zanamcem. Da bi nas besede kljuvale v oči, kakor so vrani Prometeju jetra!

Roman VELIKO SONCE NAD EVROPO je poskus obujanja manj poznane zgodovine prvotne poselitve. Zgodovine na naših tleh, torej naše zgodovine. To smo dolžni sebi, našim prednikom in našim rodovom, ki še prihajajo.

Naslednja knjiga je KMEČKA DINASTIJA, romaniziran zapis o rodbini Korošak, petsto let skozi temni srednji vek v Prlekiji. Kdor ne pozna inkvizicije, čarovništva in turških hudodelstev na naših tleh, bo povprašal po tej knjigi. Izide ob prelomu v novo tisočletje!

Drobna proza in pesmi še čakajo v njegovi domači zbirki. Nekaj teh drobcev je bilo objavljenih v Primorskih srečanjih! Tudi tri dramska dela še čakajo svoje vstajenje. Drama mora iti skozi dramo, tako kot je času odmerjen čas. Brali bomo v novem tisočletju.